

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 22 (1225) 3 ЧЭРВЕНЯ 2015 г.

VI МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС БЕЛАРУСІСТАЎ

27-29 траўня 2015 года

VI Міжнародны кангрэс беларусістаў, які праходзіў у Менску 27-29 траўня быў прысвечаны 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. Хаця гэтую дату мы будзем адзначаць ў 2017 годзе, але, паколькі Кангрэсы праходзяць раз на 4-5 гадоў, то ўжо зараз, пад эгідай юбілею, быў пачаты цэлы шэраг мерапрыемстваў. Адна з гэтых тэма гучала і на пленарным паседжанні, і на круглым stole. Прыехалі прадстаўнікі 12 краінаў, якія прадстаўляюць беларусазнаўчыя даследаванні за мяжой. Гэта не толькі краіны-суседзі, але і госці з Вялікабрытаніі, Канады, Германіі, Японіі...

29 траўня дэлегаты VI Міжнароднага кангрэсу беларусістаў аднагалосна абралі новым старшынём Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў (Маб) намесніка дырэктара па навуковай працы і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, кандыдата калектываў Алясея Сушу.

На гэтай пасадзе Суша змяніў ранейшага кіраўніка асацыяцыі - акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, гісторыка Міхаіла Касцюка.

Звяртаючыся да дэлегатаў форуму, Суша з упэўненасцю заявіў, што "на працягу наступных пяці гадоў аса-

цыяцыі трэба будзе мяняцца". Маб, сказаў новаабраны старшыня арганізацыі, неабходна пашыраць геаграфію дзейнасці і "амалоджаць свае шэрагі", а таксама "наладзіць супрацоўніцтва з дыпламатычнымі і культурнымі цэнтрамі Беларусі за мяжой".

- Мы павінны паказаць сваю неабходнасць для беларускай дзяржавы і партнёраў, - падкрэсліў Суша. - Трэба абгрунтаваць сваю важнасць і быць цікавымі для тых, хто гатовы нам дапамагчы.

Унутраная камунікацыя сяброў Маб, лічыць ён, таксама павінна заставацца пераменнай.

- Трэба ўваходзіць у сацыяльныя сеткі, праводзіць сустрэчы членаў камісіі дыстанцыйна ў рэжыме вэб-канферэнцыяў... Карыстаючыся сучаснымі тэхналогіямі, асацыяцыя можа пашырыць кан-

такты з маладымі даследчыкамі за мяжой, - дадаў Суша.

Новы кіраўнік асацыяцыі беларусістаў адзначыў, што менавіта Маб павінна стаць ініцыятарам правядзення шматлікіх значных праектаў. Так, асацыяцыя павінна сама выйсці з прапановамі, як адзначыць знакавыя даты бліжэйшага часу, сярод якіх 25-годдзе Маб, 500-годдзе беларускага кнігадрукавання і інш.

Сакратарыят ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" вінішу спадара Алясея Сушу з абраннем на такую ганаровую пасаду і спадзяецца на плённае супрацоўніцтва паміж Маб і ТБМ.

Паводле СМІ.

На здымку: старшыня Маб Алясея Суша.

(Пра кангрэс чытайце яшчэ на ст. 2-3.)

80 гадоў Васілю Зуёнку

Васіль ЗУЁНАК, нарадзіўся 03.06.1935 г. у вёсцы Мачулішча Крупскага раёна Менскай вобласці ў сялянскай прэміі БССР імя Янкі Купалы (1982) за паэму "Маўчанне травы".

Выдаў кнігі: "Вясёлы калаўрот". Вершы. Мн., 1965 г.; "Крэсіва". Лірыка. Мн., 1966 г.; "Крутаяр". Вершы. Мн., 1969 г.; "Сонечны клубочак". Загадкі. Мн., 1972 г.; "Качан на п'едэстале". Гумарыстычныя вершы. Мн., 1973 г.; "Сяліба". Вершы і паэма. Мн., 1973 г.; "Будзем сілы набірацца". Вершы. Мн., 1974 г.; "Нача". Лірыка. Мн., 1975 г.; "Маўчанне травы". Паэма лёсу. Мн., 1980 г.; "Світальныя птушкі". Вершы і паэма. Мн., 1982 г.; "Шапка-усёвідзімка". Вершы. Мн., 1983 г.; "Лукам'е". Вершы і паэма. Мн., 1984 г.; "Вызначэнне". Вершы. Мн., 1987 г.; "Хага, поўная гасцей". Вершы, казкі, жарты, загадкі. Мн., 1987 г.; "Лета трывожных дажджоў". Вершы. Мн., 1990 г.; "Знічкі сямі нябёс". Выбраныя пераклады. Мн., 1992 г.; "Чорная лясвіца". Вершы, паэма. Мн., 1992 г.; "Пісьмы з гэтага свету". Вершы. Мн., 1995 г.; "Бадзірог". Карагод вясёлых прыгод - і рыфмай звязаных і проста расказаных. Мн., 1995 г.; "Па ельнічку, па

бярэзнічку. Беларускія грыбы ў вершах і малюнках". Мн., 1996 г.; Выбраныя творы ў двух тамах: т. 1 - "Гронка цішыні", вершы; т. 2 - "Пяцірэчка", Кніга паэм. Мн., 1996 г., 1998 г.; "Рэха". Вершы, загадкі, пацешкі. Мн., 2003 г. і інш.

Сакратарыят ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" вінішу спадара Васіля Зуёнку з выдатным юбілеем.

Жадаем Вам, шаноўны Васіль Васільевіч і далей ішчыра служыць Беларусі, з гонарам несці высокае званне Паэта ў краіне, дзе паэт заўсёды больш, чым паэт. Здароўя і сілаў на 9-м дзясятку.

Выступае ў друку з вершамі з 1952 г.

Перакладае з расейскай, украінскай, балгарскай, польскай, славацкай, сербскай і іншых моў. Разам з Р. Бардуліным пераклаў кніжку вершаў У. Лучука "Возера-Бульдозера" (1978).

Лаўрэат прэміі Ленін-

Аляксею Каралю - 70

Аляксей КАРОЛЬ нарадзіўся ў 1945 годзе ў мястэчку Копысь Аршанскага раёна Віцебскай вобласці. Бацька працаваў на фронце працаваў партыйным сакратаром і старшынём выканкамаў у розных раёнах Беларусі. Маці была настаўніцай. Школу Аляксей скончыў у Маладзечне, потым - Менскі педінстытут у 1971 годзе.

Гісторык, кандыдат

гістарычных навук. Кандыдацкую дысертацыю абараніў па тэме паваеннай акупацыі Нямеччыны ў 1945-47 гадах. Працаваў у Інстытуце гісторыі АН БССР, Інстытуце гісторыі партыі пры ЦК КПБ.

Аўтар трох кніг і манаграфій: пра Першую расейскую рэвалюцыю 1905-1907 гадоў, пра Другі з'езд РСДРП і пра ўсёвалада Ігнатоўскага.

У канцы 80-х пісаў даведкі на рэабілітацыю Змітра Жылуновіча і ўсёвалада Ігнатоўскага, а таксама іншых "нацдэмаў", рэпрэсаваных у 20-30-я гады 20 ст.

Адзін з заснавальнікаў Партыі народнай згоды. Некалькі разоў быў ініцыятарам аб'яднання сацыял-дэмакратаў. У 2004 годзе балатаваўся ў парламент у Маладзечне. У часе

выбараў 2006 года быў даверанай асобай Аляксандра Казуліна.

З 1992 году выдаваў незалежную газету "Згода", якую закрылі за два дні да выбараў 17 сакавіка 2006 года.

З 2010 года Аляксей Кароль - галоўны рэдактар газеты "Новы час".

Сакратарыят ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" вінішу спадара Аляксея Каралю з выдатным юбілеем.

Жадаем спадару Аляксее бадзёрсці, настрайваасці, творчага і жывіцтвага імпульсу, новых зацікаўленых падпісчыкаў і чытачоў.

Дзякуй Вам за Вашу працу на выданні адметнай сапраўднай беларускай газеты.

(Інтэрв'ю А. Каралю карэспандэнту Радывё Свабода чытайце на ст. 5.)

Віншаванне ўдзельнікам VI кангрэсу беларусістаў ад сяброў ГА "ТБМ імя Францішка Скарыны"

Шаноўнае спадарства!

Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны сардэчна вінішу вас з адкрыццём VI кангрэсу беларусістаў. Наша арганізацыя, якая ў мінулым годзе адзначыла сваё 25-годдзе, на сённяшні дзень з'яўляецца заснавальнікам дзвюх беларускамоўных газет "Наша слова" і "Новы час" і двух часопісаў "Лідскі летапісец" і "Верасень". Таксама мы маем свой партал з беларускай і англійскай версіяй tbtm-mova.by. У апошнія гады мы выдалі англа-беларускі і шведска-беларускі размоўнікі, працуем над стварэннем французска-беларускага, а таксама хочам зрабіць фінска-беларускі размоўнік.

Улічваючы асаблівыя адносіны Беларусі з Кітаем, было б добра зрабіць і кітайска-беларускі размоўнік. Мы рэгулярна праводзім міжнародныя канферэнцыі, у якіх актыўны ўдзел бяруць і сябры МабА. Зараз рытууюцца да друку матэрыялы нашай канферэнцыі "Моўныя правы і іх абарона", што адбылася ў сакавіку гэтага года.

У мінулым годзе пад кіраўніцтвам ТБМ выйшлі пробныя тэсты па 6 узроўнях для ацэнкі ведаў беларускай мовы як замежнай. Нас вельмі цешыць той факт, што ў межах працы кангрэсу адбудзецца абмеркаванне гэтай працы. Усе ахвочыя могуць атрымаць набор гэтых тэстаў сёння ў сядзібе ТБМ па адрасе: вул. Румянцава, 13 з 18.30 да 19.00. ...

Старшыня ТБМ Алег Трусаў.

(Працяг выступу А. Тусова на кангрэсе гл. на ст. 3.)

ISSN 2073-7033

Духоўную спадчыну беларусаў цэняць у свеце

27-29 траўня ў Менску праходзіў VI Міжнародны кангрэс беларусістаў. Такія форумы ладзяцца раз на чатыры гады, вырашаюцца на іх навуковыя, арганізатыўныя і статутныя праблемы.

Міжнародная асацыяцыя беларусістаў была ўтвораная ў траўні 1991 года. Яна аб'ядноўвае 600 сяброў, у тым ліку больш за 200 - з 23-х замежных краінаў. Ганаровы старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў - доктар філалагічных навук, прафесар Адам Мальдзіс.

беларускага народа разам з намі, прадстаўнікамі рэспублікі Беларусь, - адначыў сябар аргкамітэта кангрэса Міхаіл Касцюк, старшыня МАБ. - Мы ўдзячныя Нацыянальнай Акадэміі навук, у чых памяшканнях адбываецца кангрэс, міністэрствам культуры і замежных спраў. Разам з Таварыстам беларускай мовы, Беларуска-польскім фондам культуры і іншымі грамадскімі арганізацыямі мы прапагандуем ў Рэспубліцы Беларусь і за яе межамі беларускую культуру і ўсю духоўную спадчыну, зда-

рыкаў, філолагаў, краязнаўцаў, журналістаў і студэнтаў, прыхільнікаў беларушчыны, якія наведваюць семінары, моўныя курсы, ладзіць творчыя сустрэчы, выдаюць кнігі і дзве рэспубліканскія газеты "Наша слова" і "Новы час". Але выклікае занепакоенасць змяшэнне ў краіне колькасці беларускамоўных школ, адсутнасць Нацыянальнага ўніверсітэта. Старшыня ТБМ пажадаў удзельнікам поспехаў у дзейнасці кангрэсу.

Чарговы навуковы форум сабраў вядучых лінгвістаў з розных краін. У Менск прыехалі прафесар Гумбрэйт Колер і Герд Генцэль з Альдэбургскага ўніверсітэта, Багуміл Астроўскі з Польскай акадэміі навук, Рышард Радзік з Люблінскага ўніверсітэта, Андрэас Золтан з Венгрыі, Джым Дынлі, прадстаўнік Скрынаўскай бібліятэкі ў Лондане і Арнольд Макмілін з Лонданскага ўніверсітэта. З дакладамі выступілі беларускія навукоўцы: Аляксандр Бразгуноў з Нацыянальнай акадэміі навук, Сяргей Запрудскі і Павел Навуменка з БДУ, і іншыя.

Шмат навуковых і грамадска-культурных сюжэтаў было разгледжана на двух пленарных пасяджэннях і ў працы тэматычных блокаў. Абяраўваліся тэмы: "Беларуская літаратурная гісторыя сёння. Праблемы і перспектывы", "Гісторыя мовы: беларусістыка - украіністыка", "Беларускае - іншанацыянальнае культурнае ўзаемадзеянне", "Беларуская мова як замежная", "Нацыянальная самасвядомасць і мастацкая літаратура". На працягу двух дзён дзейнічаў круглы стол "Францішак Скарына і яго час".

На кангрэсе ў цэнтры ўвагі былі пытанні нацыянальнай самасвядомасці і самаідэнтыфікацыі беларусаў. Змястоўнай была дыскусія аб рэлігійным складніку тоеснасці беларусаў. Выступоўцы падкрэслілі ролю Каталіцкага касцёла на Беларусі і цэркваў хрысціян веры евангельскай у выхаванні хрысціянскіх каштоўнасцяў у звязку з прыхільнасцю да беларускай мовы.

На заключным пленарным пасяджэнні з грунтоўным навуковым і моцным эмацыйным дакладам "Беларускасць як модус фармавання патрыятычнай свядомасці ў айчынным гістарычна-культурным дыскурсе" выступіла Жанна Некрашэвіч-Кароткая з БДУ. Праграма кангрэсу была цікавая і насычаная.

У ёй узяло ўдзел шмат маладых даследчыкаў: Андрэас Унучак з БДУ, Таццяна Касатая з Гародні, Томаш Настульчык з Кракава і іншыя.

Эла Оліна.

Фота аўтара.

На здымках: 1. Удзельнікі VI Міжнароднага кангрэсу беларусістаў.

Даследчыкі беларушчыны падзяліліся здабыткамі

27-29 траўня ў Менску праходзіў VI Міжнародны кангрэс беларусістаў, на які прыехалі больш за 130 навукоўцаў з Польшчы, Нямеччыны, Вялікай Брытаніі, Вугоршчыны, Літвы, Украіны, Расіі, Беларусі. Сёлетні кангрэс прайшоў пад знакам Францішка Скарыны - у 2017 годзе будзе адзначацца 500-годдзе выхаду Бібліі, якую беларускі першадрукар пераклаў на мову, набліжаную да мовы старабеларускага пісьменства, пракаментаваную і надрукаваную ў Празе.

Падчас кангрэсу адбываўся круглы стол, на якім абмяркоўваўся шырокі спектр пытанняў пра скарыназнаўства. Пра гэтую падзею распавёў старшыня Аргкамітэта кангрэсу прафесар Вячаслаў Пятровіч Рагойша.

- Аляксандр Суша, супрацоўнік Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі прадстаўляў 5 тамоў Скарынаўскай Бібліі з 21-го, якія выйшлі з друку. Да 2017 года будуць выдадзены ўсе кнігі асобна. Навуковы супрацоўнік Нацыянальнай акадэміі навук Аляксандр Бразгуноў прымае ўдзел у падрыхтоўцы гэтага выдання. Ён спыніўся на некаторых тэксталагічных праблемах, якія ён развязваў. У прыватнасці, ён перакладае тэксты Ф. Скарыны на сучасную беларускую, рускую і

Георгій Галенчанка, наш гісторык, які займаецца старажытнасцю, беларускім кнігадрукаваннем XVI-XVIII стагоддзя. Ён паказаў праблемы, звязаныя з біяграфіяй Скарыны: мы дакладна не ведаем дату нараджэння асветніка, не ведаем, дзе знаходзіцца яго магіла. Гэтыя праблемы давядзецца развязаць маладым даследчыкам, ведаць мовы, ездзіць па свеце, звяртацца ў Ватыкан.

З дакладамі выступілі вядомыя славяназнаўцы Юры Лабінцаў і Ларыса Шчавінская з Расійскай акадэміі навук, славісты, якія займаюцца беларускай праблематykай. Яны распавялі пра ўклад Джона Сіменса (1915-2005) у апісанне і даследаванне беларускіх кніг, у тым ліку кнігі Францішка Скарыны.

- Вы былі з самага пачатку сярод заснавальнікаў Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў?

англійскую мову. Джым Дынлі з Вялікабрытаніі распавёў пра лёс Скарынаўскай бібліятэкі ў Лондане пасля смерці айца Аляксандра Надсана. Пайшлі чуткі пра тое, што яна можа перастаць існаваць. Але паводле англійскага закона яна не можа зачыніцца, паколькі ёй кіруе апякунская рада. Апякунская рада будзе шукаць сродкі на рамонт і аднаўленне бібліятэкі. Сябры рады дзяжураць у будынку бібліятэкі па 4 гадзіны. У Лондане працуе надзельная шкoлка для дзяцей. Сам Джым Дынлі жанаты на беларуску, выпускніца філфака, у іх тры дачкі. Так што новыя чытачы заўсёды будуць у бібліятэцы.

Выступаў таксама і

таньня мовы і аб змене сімволікі. Многія беларусісты былі азмочаны вынікамі рэферэндуму. Але справа беларусказнаўства працягваецца. Справа развіваецца, а гэта значыць, што ў свеце даведваюцца пра Беларусь, пра яе гісторыю, мову, культуру. Ёсць кафедры беларусістыкі ў Польшчы, Славакіі, там вучаюць беларускую мову як спецыяльнасць. Ёсць і маладыя сілы, якія будуць працягваць тое, што запалілі мы.

- Вячаслаў Пятровіч, Вы вельмі даўно працуеце ў БДУ, выкладаеце студэнтам філолагам і журналістам, выдаеце даведнікі, падручнікі.

- З Беларуска-польскім дзяржаўным ўніверсітэтам я звязаны з 1958 года. Я паступіў у аспірантуру, але вучоба была перапынена службай у войску, служыў у роце гранатамётчыкам. Потым вярнуўся ва ўніверсітэт, з 1967 года выкладаў гісторыю беларускай літаратуры, метадyкy, фальклор, тэорыю літаратуры. У 1968 годзе я стаў кандыдатам навук. З 1994 года, вось ужо 21 год, я загадваю кафедрай тэорыі літаратуры на філфаку БДУ. Усе члены маёй кафедры працуюць актыўна, пішуць, выдаюць кнігі, гадуюць маладое пакаленне.

- Вы, напэўна, сябруеце асабіста з даследчыкамі з розных краін?

- Мы сустракаемся на канферэнцыях, абменьваемся кніжкамi. І ў гэты раз сустрапіся і абняліся. Джым Дынлі прыязджаў да нас з 90-тых гадоў. Айцец Аляксандар Надсан бываў неаднаразова на Купалаўскіх чытаннях, таксама і Вітаўт Кіпель з ЗША. Мы абменьваемся паштоўкамі і тэлефанаваньнямі.

Гутарыла
Эла Дзвінская, фота аўтара.

На здымку:

1. Прафесар Вячаслаў Рагойша, Аляксандр Суша, Юры Лабінцаў і Ларыса Шчавінская. 2. Пасяджанне адной з секцый у музеі.

Грамадская арганізацыя падтрымлівае кантакты і сувязі з беларусістамі, абменьваецца з імі інфармацыяй, кнігамі, мае базу дадзеных па беларусістыцы і пра беларусістаў свету. Асацыяцыя бярэ ўдзел у арганізацыі і правядзенні "круглых сталаў", выдае інфармацыйна-аналітычны і культуралагічны бюлетэнь "Кантакты і дыялогі", зборнік "Беларусіка - Albaruthenica".

VI Міжнародны кангрэс пачаўся з вітанняў яго ўдзельнікаў і гасцей ад імя арганізатараў і прадстаўнікоў Нацыянальнай акадэміі навук, Міністэрства культуры і Міністэрства адукацыі.

- Мы цэпла вітаем замежных калег, чымі намаганьнямі распрацоўваюцца і прагандуюцца духоўныя здабыткі

3 выступу старшыні ТБМ Алега Трусава на VI кангрэсе беларусістаў

(Заканчэнне. Пачатак на ст. 1.)

Шаноўныя сябры!

Мы вельмі рады, што вас зацікавіла наша беларуская мова, карэнні якой сягаюць у другое тысячагоддзе да н. э. Не выпадкова яна захавала некаторыя прыкметы старажытнага санскрыту, найперш слова **веды**. І пакуль вы збіраеце веды пра Беларусь, яе культуру і мову, яна застаецца на мапе Еўропы і свету як незалежная дзяржава.

Беларуская мова зазнала ў розныя перыяды свайго існавання як перамогі, так і паразы. У 14-16 стст. назіраўся яе росквіт як дзяржаўнай мовы ВКЛ і мовы міжнацыянальных зносін усёй Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. Аднак пасля стварэння Рэчы Паспалітай пачалася шматгадовая паланізацыя, якая прывяла да таго, што з 1697 года дзяржаўнай мовай у ВКЛ стала польская. Пасля падзелу Рэчы Паспалітай у канцы 18 і асабліва ў пачатку 19 ст. з дапамогай рускіх уладаў паланізацыя пачала

праўляцца яшчэ больш. Бо ўся сістэма адукацыі на Беларусі, пачынаючы з Віленскага ўніверсітэта, вялася на польскай мове.

Пасля паўстання 1863-1864 гг. надыйшла пара татальнай русіфікацыі, што доўжылася да рэвалюцыі 1905 г. Тым не менш у гэтых надзвычай неспрыяльных умовах беларуская мова не загінула, але развілася, неўзабаве стала мовай навучання і набыла статус сучаснай літаратурнай мовы. У мінулым 20 ст. назіраліся дзве хвалі нацыянальнага адраджэння, калі беларуская мова атрымала статус дзяржаўнай. Гэта 20-я і 90-я гады мінулага стагоддзя.

Аднак 20 гадоў назад адбыўся сумнавядомы рэфрэндум, на якім 52% грамадзян Беларусі прагаласавалі за роўны статус беларускай і рускай моў, якія пасля гэтага былі абвешчаны дзяржаўнымі. І зараз праз 20 гадоў вы можаце спытаць у беларускіх уладаў, дзе тая гарантаная роўнасць, за якую выказаўся талерантны беларускі народ. Колькі мы

маем беларускамоўных школ у вялікіх беларускіх гарадах, і колькі беларускіх універсітэтаў працуюць на дзяржаўнай беларускай мове? Пры гэтым хачу паведаміць, што 80% грамадзян Беларусі з'яўляюцца беларусамі паводле апошняга перапісу.

І тым не менш, наша справа развіваецца вельмі актыўна. Зараз фармуецца мадэрная гарадская беларуская нацыя, у якой беларуская мова становіцца прэстыжнай, найперш сярод моладзі. Пра гэта сведчаць шматлікія моўныя курсы, два варыянты Вікіпедыі (на наркамаўцы і тарашкевіцы), актыўная дзейнасць беларускіх пісьменнікаў і грамадскіх дзеячаў, а таксама гісторыкаў і краязнаўцаў. Пасля сумнавядомых падзей ва Украіне кансалідацыя беларускай нацыі на глебе нацыянальнай гісторыі, мовы і культуры паскорылася. І ў гэты працэс вы, шаноўнае спадарства, бярыце непасрэды ўдзел.

За гэта вам шчыры дзякуй. Жадаем плёну ў вашай працы.

Беларуская мова ў беларускіх універсітэтах

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Дзяржаўная ўстанова вышэйшай прафесійнай адукацыі
"БЕЛАРУСКА-РАСІЙСКИ УНІВЕРСИТЕТ"
(БЕЛАРУСКА-РАСІЙСКИ УНІВЕРСИТЕТ)
пр. Мира, 43, 212000, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь
Тэл. (0222) 290100, факс: 225621, 251091
E-mail: bu@foru.moglex.by

МІНІСТЭРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
"БЕЛОРУССКО-РОССИЙСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ"
(БЕЛОРУССКО-РОССИЙСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ)
пр. Мира, 43, 212000, г. Минск, Республика Беларусь
Тел. (0222) 290100, факс: 225621, 251091
E-mail: bu@foru.moglex.by

10.02.15 № 820/605
На № _____ ад _____

Старшыні ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
Трусава А.
220034, г. Мінск,
вул. Румянцава, 13

Паважаны спадар Трусаў!

У адказ на Ваш ліст аб арганізацыі ўсебаковага развіцця і функцыянавання беларускай мовы ў ДУ ВПА "Беларуска-Расійскі ўніверсітэт" накіроўваем наступную інфармацыю.

ДУ ВПА "Беларуска-Расійскі ўніверсітэт" з'яўляецца міждзяржаўнай вышэйшай навучальнай установай Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі. Ва ўніверсітэце атрымваюць вышэйшую адукацыю грамадзяне Рэспублікі Беларусь, Расійскай Федэрацыі, а таксама каля 300 грамадзян замежных краін: Сірыі, Лівана, Кітая, Тайваня, Туркменістана і інш. У сувязі з гэтым навучанне ў асноўным вядзецца на рускай мове.

Беларуская мова вывучаецца ў рамках дысцыплін "Беларуская мова", "Беларуская мова (прафесійная лексіка)", "Беларуская мова (культура мовы)", замацаваных за кафедрай "Беларуская, руская і замежныя мовы". Беларускую мову вывучаюць студэнты 1 курса дзённага і завочнага аддзяленняў усіх спецыяльнасцяў. Штогод ажыццяўляецца набор абітурыентаў на курсы па падрыхтоўцы да цэнтралізаванага тэсціравання па беларускай мове. Ва ўніверсітэце створаны неабходныя ўмовы для вывучэння беларускай мовы. Маюцца тэхнічныя сродкі навучання (інтэрактыўныя дошкі, камп'ютары), абсталяваны кабінет беларускай мовы. Выкладчыкі кафедры "Беларуская, руская і замежныя мовы" распрацавалі рабочыя праграмы і вучэбна-метадычныя комплексы па дысцыплінах. Бібліятэка мае неабходную вучэбна-метадычную і даведачную літаратуру па беларускай мове. Праводзяцца дадатковыя мерапрыемствы па папулярызацыі і пашырэнні сферы выкарыстання беларускай мовы ў рамках штогадовага "Тыдня моў": алімпіяда па беларускай мове, фотаконкурс "Мая Радзіма - Беларусь", конкурс на лепшае сачыненне "Жыву ў Беларусі і тым ганаруся", чытацкія канферэнцыі і кніжныя выставы, дыспуты, віктарыны, прывесчаны творчасці беларускіх пісьменнікаў.

Акрамя таго, дысцыпліна "Гісторыя Беларусі" выкладаецца на беларускай мове.

Ва ўніверсітэцкай газеце "Паралель" рэгулярна друкуюцца матэрыялы на беларускай мове: № 2 (145) - 25.04.2014 г. "Трасцы табе ў бок, або якія словы па-беларуску ўзгадалі ў дзень роднай мовы", (артыкул прысвечаны Дню роднай мовы); № 8 (151) - 5.12.2014 г. "Студэнцкі савет вучыў прашакурніка прагнуцца пад абставіны і выразна гаварыць у любых умовах", (артыкул прысвечаны Міжнароднаму дню студэнтаў); № 9 (152) - 29.12.2014 г. "Студэнцкае віншаванне з надыходзячым Новым годам і Калядамі"; № 1 (153) - 16.02.2015 г. "Моладзь - надзея і будучыня Беларусі" (аб выніках Рэспубліканскага маладзёжнага студэнцкага форуму "Моладзь - надзея і будучыня Беларусі"). Студэнтка ўніверсітэта Кісялёва Аліна прыняла ўдзел у Рэспубліканскім конкурсе літаратурнай творчасці "Аўтограф" з творчай студэнцкай працай "Чаму я не размаўляю па-беларуску" і атрымала дыплом другой ступені. Студэнты прымаюць удзел у студэнцкай навукова-тэхнічнай канферэнцыі, якая праводзіцца ва ўніверсітэце (выступленне з дакладамі на беларускай мове).

З мэтай вывучэння гісторыі і культуры Беларусі ва ўніверсітэце арганізуюцца экскурсіі па гістарычных мясцінах краіны.

Рэктар універсітэта І.С. Сазонаў.

Моўная сітуацыя ва Украіне

У форуме беларусістаў удзельнічалі госці з Украіны: Рыгор Піўтарак з Кіева, Віктар Майсіенка з Жытоміра, Мая Гарбузюк са Львова і іншыя. Мы пагутарылі з Віталём Масненкам, выкладчыкам Чаркаскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Багдана Хмяльніцкага.

- Якое месца займае ўкраінская мова ў грамадскім жыцці, у сферы адукацыі і культуры?

- Па афіцыйных звестках мы маем 90 адсоткаў школ з украінскай мовай у сферы асветы. Галоўнае, каб школы былі па духу ўкраінскімі. А бывае, што выкладаюць па-ўкраінску, а дзеці выходзяць у калідор і пачынаюць размаўляць парасейску. На захадзе Украіны школы суцэльна ўкраінамоўныя. У Чаркасах з 40 школ 1 расейская. У Чаркаскім нацыянальным універсітэце, дзе я працую, 100 адсоткаў украінскай мовы. Гэты працэс пачаўся з пачатакам незалежнасці, ішоў паступова і зараз набыў завершаную форму. У Харкаўскім універсітэце, дзе я вучыўся, частка выкладання вядзецца па-расейску.

- Якая сітуацыя назіраецца ў дзіцячых садках?

- Садкі суцэльна ўкраінамоўныя. У нашым рэгіёне няма расейскамоўных садкоў.

У грамадскім жыцці склалася новая сітуацыя. У сувязі з падзеямі ў Крыме і на Данбасе пачаў фармавацца яшчэ адзін такі пласт украінскага патрыятызму-расейскамоўны. У цэлым будзе знойдзены моўны кансэнсус. У жніўні 2012 года ў часы кіравання Януко-

віча быў прыняты "Закон аб асновах дзяржаўнай моўнай палітыкі", прапанаваны Калеснічэнкам і Ківалавым. Ён даваў большыя правы рэгіянальным мовам, але пераважна расійскай. У 2014 годзе яго хацелі адразу скасаваць, але стрымаліся, бо гэта выклікала пратэсты органаў самакіравання ў рэгіёнах. Рытуецца новы закон аб мовах, дзе будзе, я спадзяюся, дакладна прапісана адзіная дзяржаўная ўкраінская мова. Будзе развівацца ідэя украінскай дзяржаўнасці.

- Што новага ў сучасным літаратурным працэсе Украіны?

- Маладыя аўтары ўжо становяцца класікамі. Напрыклад, Віктар Небарак са Львова, паэт, празаік, эсэіст, карыстаецца папулярнасцю. Мы маем актыўную сучасную літаратуру з рысамі мадэрну і постмадэрну.

Гутарыла
Эла Дзвінская,
фота аўтара.
На здымку: Віталё Масненка (Украіна).

Чацвёртакласнікі менскай гімназіі прыйшлі на апошні званок у вышыванках

Выпускнікі 4-га класа менскай гімназіі № 23 з беларускай мовай навучання на апошні дзень заняткаў прыйшлі ў вышыванках.

Пасля апошняга звонка іх чакаюць яшчэ экзамены для паступлення ў 5-ты клас.

Еўрапады.

Слова да чытача

Беларускі паэт Яўген Гучок, які нарадзіўся ў Слуцку, стварыў паэму-эсэ пра свайго зямляка і майго дзядзьку прафесара педагогікі Фаму Бельскага (1890-1952) да 125-годдзя з дня яго нараджэння. Напісаў яе, не буду ўтойваць гэта, па майё замове. Тут можна згадаць добра вядомую літаратурную аналогію. Калісьці ў Рыме папа Леў X звярнуўся да паэта Міколы Гусоўскага з просьбай, каб той напісаў твор пра паляванне на зубра. Прыкладаў замовы, у тым ліку сацыяльнай, у літаратуры нямаю. Мы памятаем, што Гусоўскі ў сваім творы не толькі яскрава намалюваў вобраз зубра, але і стварыў пранікнёную патрыятычную песню пра наш беларускі край, асэнсаваў значныя праблемы свайго часу. Пасля знаёмства з паэмай-эсэ "Пакутнік-пілігрым" я пераканаўся, што паэт Яўген Гучок расправіў не толькі драматычны лёс вучонага-асветніка Фамы Бельскага, але і здолеў выйсці на ёмістыя і глыбокія сацыяльна-філасофскія абагульненні пра радзіму і павязь з роднай зямлёй, чалавека і час, асобу вучонага і яго пазіцыю, прызначэнне педагогікі і навукі, яе адносіны з уладай і палітыкай, ролю школы і настаўніка, адукацыі і культуры ў жыцці грамадства.

Хто ж ён, Фама Бельскі, якому прысвяціў цэлую паэму Яўген Гучок?

Фама Бельскі

Фама Бельскі - філолаг, вучоны ў галіне педагогікі і псіхалогіі, краязнавец, музеёлаг, педагог. Ён нарадзіўся ў славутым мястэчку Цімкавічы Слуцкага павета (цяпер гэта Капыльскі раён). Яго дзед Сільвестр быў выпускніком літаратурнага факультэта Віленскага ўніверсітэта, вучыўся ў адзін час з Адамам Міцкевічам, Ігнатам Дамейкам і іншымі філаматамі ды філарэтамі. Са срэбным медалём Ф. Бельскі скончыў Слуцкую гімназію (1909), Кіеўскі ўніверсітэт з дыпламам першай ступені (1913). З 1925 года - прафесар педагогічных навук. Ён стаў першым значным вучоным з мястэчка Цімкавічы і Капыльшчыны ў XX стагоддзі. Працаваў ва Украіне, у Беларусі, Расіі, Узбекістане. У даваенны час у Магілёўскім педінстытуце ён быў стваральнікам кафедры педагогікі і псіхалогіі, яе загадчыкам.

Алесь Бельскі

Усе свае лепшыя працы Ф. Бельскі напісаў на ўкраінскай мове ў 1920-я гг. Ён добра валодаў некалькімі замежнымі мовамі, але заўсёды ў лістках па ўліку кадры пазначаў сваю родную - беларускую. Дарэчы, у Магілёве будучым настаўнікам і маладым літаратарам лекцыі ён чытаў па-беларуску. Многае ў біяграфіі і творчай дзейнасці Ф. Бельскага пазначана словамі "першы" ці "ўпершыню". Ён быў адным з першых прафесараў Данецкага інстытута народнай адукацыі і Магілёўскага педінстытута, пачынальнікам музейнай справы і краязнаўчага руху на Луганшчыне, ініцыятарам стварэння першых навуковых таварыстваў на Данеччыне, школ для таленавітых дзяцей і інш. Вельмі шмат часу аддаваў працы з літаратурна адоранымі дзецьмі і студэнтамі. Гэта ён надрукаваў першы пераклад з французскай мовы будучага славутага паэта Украіны Міколы Зэрава, з якім разам вучыўся ў Кіеўскім ўніверсітэце, а затым працаваў у Златапальскай гімназіі.

У 1932 г. прафесар на вучоным саваце Херсонскага педінстытута выступіў з крытыкай метаду політэхнізацыі, і гэтае яго выступленне і пазіцыя была расцэнены як ідэалагічна невытрыманая, варожая. Фаму Антонавічу пагражалі пазбаўленнем права выкладаць у ВУНУ, рыхтаваліся дакументы на арышт. З гэтага часу і пачынаюцца ўцёкі, вандраванні вучонага па Савецкім Саюзе. Усе цяжасці і нягоды з ім раздзяліла яго жонка, верная спадарожніца жыцця Кацярына Міхайлаўна. На жаль, Фама Бельскі сталінскую ўладу не перажыў, да апошніх дзён жыцця марыў вярнуцца ў родныя Цімкавічы. Не стала яго ў 1952 годзе. З 1932 па 1943 г. вучоны не надрукаваў ніводнай працы, якая нейкім чынам скампраметавала б яго. Гэта быў свядомы і сумленны выбар вучонага. І толькі ў гады вайны з'явіўся яго артыкул з красамоўнай назвай "Фронту культуры і асветы патрэбны высокакваліфікаваныя кадры настаўнікаў" (1943).

Яўген Гучок

Пра жыццё і дзейнасць Ф. Бельскага апавядае кніга "І прызвание, і лёс" (2012), а таксама дзясяткі артыкулаў у беларускім і ўкраінскім друку, яго імя фігуруе ў шматлікіх энцыклапедычных і даведачных выданнях: "Беларуская энцыклапедыя", "Беларускае замежжа", "Сусвет беларускага памежжа" і інш.

Неардынарнай асобе і лёсу вучонага прысвяцілі свае вершы С. Панізьнік, В. Стралко, Л. Заблоцкая, С. Чыгрын, А. Петрушкевіч, В. Рагаўцоў, А. Гібок-Гібоўскі і інш. Мне імпануе ўдумлівае, разважлівае інтэлектуальна-філасофскае слова Я. Гучка, таму яго паэму-эсэ з прыемнасна прапаную ўвазе чытачоў "Нашага слова".

Алесь Бельскі,
доктар філалагічных навук, прафесар,
лаўрэат Літаратурнай прэміі імя І. Мележа.

Пакутнік-пілігрым

(паэма-эсэ)

Светлай памяці вучонага-педагага
прафесара Фамы Антонавіча
Бельскага (1890-1952 гг.)

I

Вучонага веравызнанне - веды,
А храм яго -
Ўвесь Божы свет.

Канон і рытуал сапраўднае навукі
Закладзены на перспектыву -
На святло.

І ў навукі вочы ёсць,
А колер іх - нябесны,
І ў глыбіню нябесную
яны ўзіраюцца.

Не ўсё ў чалавеку сапсавана,
Заўжды ў яго станоўчая ёсць рыса;
Галоўнае - яе заўважыць
навукоўцу-педагагу.

Заўжды навукі - шчодрая...
Ў залежнасці ад шчодрасці
Тваёй істоты.

Калі вучоны - не паэт,
Вядома, у пэўным сэнсе,
Дык будзе мець ён крылы пеўня.

II

Наваградак, Мсціслаў, Капыль
І іншыя мясціны Беларусі
Сваім рэльефам
да Швейцарыі падобны.

А княства Слуцкае ў ВКЛ
Зямля Капыльскай
Пачыналася.

Зямля Капыльскай
Як складнік Слуцкіны і Беларусі
Заўжды была на таленты багата.

Хіба абыдзем памяццю Малевіча,
І Цішку Гартнага,
і Чорнага, і іншых?!

Як добра родны край пазнаеш,
Дык і планета, і Сусвет
Табе чужынцамі не будуць.

III

У Слуцк, у "Афіны Слуцкія" ¹,
У Слуцкую гімназію
Кіруецца Фама -
Антоніў сын вучыцца.

Ліцця Слуцкага статут
З'явіўся імпульсам стваральным
"Вялікае дыдактыкі" ў чэшскім краі.

Пад дахам Слуцкае вучэльні
Лунаў над педагогамі і вучнямі
Дух Лока, Песталоцы і Русо.

Сінхэры² беларускія
ўзгадвалі сабе і навучэнцам
Кірылу з Турава, Ефрасінню
і Францішка з Полацка,
Сафію Слуцкую, Цяпінскага,
Лышчынскага і іншых.

З аўдыторыі знакамітай
той вучэльні
Сярод выпускнікоў яе вядомых
Былі і Капіевіч, і Абуховіч,
і Цэраскі...

Медалёвае срэбра "Слуцкіх Афін"
Фаму-юнака цімкавіцкага
Паклікала ў Кіеўскі ўніверсітэт.

Як час ляціць! О alma mater!
Бывай, прасветлая
карміцелька духоўная!
Цяпер - у свет, у людзі, у школу.

Спадзвіжнік таленту,
Вядома, - праца, праца
І яшчэ раз - праца,
свабодная, натхнёная.

Што без маральнага
падмурка веды?!

Як педагог - палоннік
розуму і сэрца,
Такімі ж будуць яго вучні
І адэпты.

Па адным і ўсе разам адначасова
Вучні твае - аранжарэя нібыта;
Ты ж - руплівы
для кожнага кветкавод.

Заўжды: і ў вучэльні, і дома -
Нябачна душа настаўніка
Апякуецца постаццю вучня.

Сапраўдны педагог!..
Ён і сабе, і настаўнікам -
Настаўнік.

Хай навучэнцы ведаюць,
Што і спіны педагогаў -
Надзейны і выратавальны шчыт.

Калі ж, нібы мякіна, мяккі педагог,
Граніт навукі да сябе
Мякіністых не падпускае
навучэнцаў.

І прыкладам у яго рабоце
Былі заўжды
Таксама і "Слуцкія Афіны".

Музей - не маўзалеў!..
У музеі навуковым
Жывой гісторыі сляды адбіты.

А што асоба ёсць?!
То шырыня і дабрыйня душы
І светлы розум адначасна.

Грамадства без эліты -
не грамадства,
Без вучняў звышадораных
Няма эліты.

Няма асобы - няма грамадства,
Няма грамадства -
Няма поўнакаштоўнага жыцця.

І механізатару быць робатам -
Не годна;
Ён, да ўсяго, асобай быць павінен.

І фізкультурнік будзе
Пераважна больш культурнік,
Калі яго асобу настойць на святле.

Даволі пра бар'еры!
Даволі пра заслоны!
А ў грамадстве быць эліце!

Не, педагог флюгаркай
быць не можа;
Калі ж інакш,
Тады ён - проста прыслугач.

Такім быць, як усе, -
То лёс манкурта
і духоўнага кастрата...
Авохці мне! Авохці мне!

І чым святлейшыя пасылы ў навукі,
Тым болей цёмных перашкод
Ёй на шляхах яе рыхтуюць.

Хіба навукі можа
Крылы мець і распраўляць іх,
Калі жыццё вучонага ў небяспецы?!

Зрываюць светлыя галовы
з месца і з жыцця
Зайздроснікі, і цікуны,
і даносчыкі...

А сёння безліч іх наўкол.

Калі замест сур'ёзнасці ў жыцці -
Страх арышту, а то і расстрэлу,
Прабачце, пра які прагрэс
тут можа быць гаворка?!

Грамадства спіць... не проста спіць,
А, да ўсяго, пахропвае магутна...
Навука і вучоны
сабе такога не дазваляць.

Куды на абавязках ты заедзеш,
Калі ў цябе правоў няма?!

Вядома, - у нікуды.

¹ "Слуцкімі Афінамі", "узорнай Слуцкай гімназіяй" называлі за рэгламентаванае жыццё школы, парадкі і сістэму навучання, выпрацавання там яе статутам.

² Так звалі настаўнікаў і выхавальнікаў Слуцкага ліцця-гімназіі.

Яднанне ў веры

Вялікая Еўхарыстычная працэсія па галоўным праспекце сталіцы адбылася ў Менску 31 траўня. У ёй узялі ўдзел каля трох тысяч вернікаў з розных парафій Беларусі, людзі стала веку, навучэнцы нядзельных школ, семінарыяў, беларускія скаўты. У свяце ўдзельнічала вельмі шмат дзяцей з бацькамі.

Каталіцкая працэсія Богага Цела традыцыйна праводзіцца ў гонар свята Цела і Крыві Хрыстовых, якое сёлета выпадае на 4 чэрвеня. На галоўных плошчах горада былі ўсталяваны алтары. Першае набажэнства ўзначаліў апостальскі нунцый у Беларусі арцыбіскуп Клаўдыя Гуджэроці. Пасол Ватыкана чытаў тэкст на беларускай мове. Вернікі

маліліся за Беларусь, за еднасць, узаемапаразуменне і спакой паміж людзьмі і народамі ў Духу Святым.

Шэсце скончылася прамовай Мітрапаліта Тадэвуша Кандрусевіча каля архікафедральнага касцёла Найсвяцейшай Панны Марыі на плошчы Свабоды.

Праваслаўныя вернікі ўрачыстымі набажэнствамі адзначалі ў нядзелю Дзень Святой Тройцы.

*Э. Дзвінская,
фота аўтара.*

Дзеля ўзрастання ў веры з бодем пра Беларусь

Нядаўна ў Менскую рэфармацкую царкву наведаў хрысціянскі гурт "Спадзяванне" з Берасцейшчыны. Імпрэза пачалася з гімна "Чакаем цябе, наш Ісус", што адпавядае назве кружэлкі гурта "Зямля бацькоў":

Малітва за беларускі край

*Чакаем Цябе, наш Ісус,
І молім Цябе: нас пачуй,
Мы любім сваю Беларусь
І просім: яе Ты ўратуй.*

*Прыйдзі на яе Ты двары,
У вёскі прыйдзі, гарады.
Жыві ў яе сэрцы, Ісус,
Чакае Цябе Беларусь.*

*Засмучана моцна яна,
Нялёгка дастаўся ёй лёс.
І колькі ўжо слёз праліла,
Шкадуў Ты яе, мой Хрыстос.
У грахах сваіх гіне народ,
Няпраўда, як цемень, ягала,
Знімі з яе Ты, Ісус, гэты гнёт
І вызваль ад лютых зла.*

*Як добра з Табою, Ісус,
Як хораша там, дзе Ты ёсць,
Няхай Табе ўся Беларусь
Аддаць сваё сэрца і лёс.*

"Бог стварыў чалавека на сваё падабенства", - чытаем у Бібліі, - "Стварыў Ён мужчыну

і жанчыну. І дабраславіў іх, кажучы: "Будзьце пладавітыя і размнажайцеся. Адаю вам зямлю. Вы большыя за рыб, птушак, звяроў і расліны. Апякуйцеся і валодайце імі. Расліны будуць ежою для вас і для звяроў". У гэтым, на маю думку, ёсць катэгорыя ўзнёслага, якая абзначае не толькі атрыбут Бога, але і духоўную ці грамадзянскую веліч чалавека.

Не толькі Бог "возводзіць смиренныя па высокасць і немощныя прыводзіць к поякому здравію" кн."Іоў", але і мудрасць, духоўны подзвіг "узносіць паніжанага", паказваючы "высокасць сваю і славу" (анатацыя да кн. "Ісус Сірахаў").

Любоў да Радзімы - самае першае і высокае духоўнае пачуццё: "Понеже от прирождения звери, ходящие в пустыни, знают ямы своя; птицы, летающие по воздуху, ведают гнезда своя; рыбы, плавающие по морю и в реках, чувуют выры своя; пчелы и тым подобныя бороняць ульев своих, тако ж и люди, игде зродилися и ускормлены суть по бозе, к тому месту великую ласку имають". (Ф. Скарына.)

Няхай цесна будуць зліты ідэі адзінства і прымату хрысціянскай і этнічнай свядомасці ў роднай Беларусі.

Яднаемся, будзьма разам!

Лідзія Зіза.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алес Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszasadlota@tut.by

ГАСЦІНЕЦ

Глумачальны слоўнік беларускай мовы трактуе слова дваяка. Першае - гэта гасцінец як падарунак ці частунак дзецям. Другі сэнс - вялікая праездная дарога, звычайна абсаджаная дрэвамі. Сінонімы гэтага слова - бальшак альбо тракт. У дадзеным выпадку размова пойдзе пра дарогу, якая яшчэ з часоў стварэння першай наішай дзяржавы, Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага звязвала яе сталіцу, горад Наваградка, са значным на той час паселішчам Зецель (цяпер Дзятлава).

Праходзіць гэтая дарога праз Мітраполь, Кміцянку, Мукінічы, Негрымава ў Наваградскім рэне і Боцкавічы, Ахонава, санаторый "Радон", Курпяшы - у Дзятлаўскім. Да Наваградка ад "Радона" - 22 кіламетры, а ад Дзятлава - каля 30.

Калі ў тэа далёкія часы Наваградка быў адміністрацыйным цэнтрам дзяржавы, то Дзятлава за ваенныя заслугі было падаравана вялікім князем літоўскім Аляксандрам гетману, князю Канстанціну Іванавічу Астрожскаму і з тых часоў стала прыватным паселішчам. Пазней уладальнікамі Дзятлава былі Сапегі, Папубінскія, Радзівілы і апошні - Станіслаў Солтан.

Але не толькі магнаты і абшарнікі, а і мясцовы сялянскі люд актыўна карысталіся гэтай дарогай як сродкам зносінаў, ездзілі на кірмашы і адзін да аднаго ў госці, можа, таму яна і называлася **гасцінцам**.

Яшчэ перад апошняй вайной абাপал яго стаялі магутныя бярозы, ліпы і таполі. Па гэтай дарозе з Наваградка ў верасні 1939 года прыйшла як вызваліцель Чырвоная Армія, па ёй 8 ліпеня 1944-га рушылі танкі Ракасоўскага, выганяючы нямецкіх акупантаў з майго Ахонава і ўсёй Беларусі.

Ішоў час, вёскі, што прылягалі да гэтай дарогі, прыходзілі ў заняпад, па гасцінцы менш сталі ездзіць. І толькі з уводам магутнага аздаўленага цэнтра - санаторыя "Радон" - становішча пачало выпраўляцца. Спрыяе гэтаму і турыстычная прывабнасць Наваградка, Любчы, Шчорсаў, Уселяба, Налібоцкай пушчы, а таксама аграсядзіб, што з'яўляюцца ў гэтым райскім кутку для адпачынку і аздаўлення.

Зараз магутнасць курортнай зоны "Радон" павялічана да прыкладна адной тысячы санаторных месцаў. На працягу года тут паляпшаюць здароўе і адпачываюць каля 20 тысяч нашых землякоў і гасцей з замежжа, што ў сваю чаргу стварае выдатныя магчымасці для развіцця экскурсійна-турысцкай справы.

Дык вось, увесь гэты гасцінец мае даўжыню каля 30 кіламетраў, і на сёння ён ужо ў Дзятлаўскім раёне заасфальтаваны і часткова знаходзіцца ў статусе рэспубліканскай дарогі. А каля 10 кіламетраў старой гравейкі ў Наваградскім раёне амаль гатовы для пакрыцця асфальтам. Спадзяюся, недалёкі той час, калі ўвесь гасцінец стане добрай дарогай рэспубліканскага значэння з вялікай

карысцю для двух раёнаў Гарадзеншчыны і ўсёй краіны. Лічу сябе патрыётам свайго краю і гэтыя нататкі пішу, каб наблізіць той час.

*Уладзімір ЛОГАН,
інжынер-буаўнік.*

Ад рэдакцыі.

Уладзіміру Логашу баліць душа за гасцінец, які праходзіць праз яго родную вёску Ахонава. Ён справядліва спадзяецца, што большы рух па гасцінцы ажывіць апусцелыя вёскі, дапаможа ім ацаліць, акрыяць.

А такіх жа гасцінцаў на Беларусі сотні. Кожны з іх сам па сабе помнік гісторыі і культуры. Кожны нешта ажывіў бы, прывёў бы людзей, гасцей. Адзін з такіх гасцінцаў - старажытны гасцінец Нясвіж - Магільянае, які ідзе праз Ганусаўшчыну - Сейлавічы - Бузуны Нясвіжскага раёна, праз кавалачка Капыльскага раёна і адпаведна на Магільянае Уздзенскага раёна. Цудоўныя мясціны, адзін Куль чаго варты, Мясціцае возера. Гасцінец перастаў функцыяваць у 1920 годзе, пасля ўстанаўлення польска-савецкай мяжы. Сёння трэба пабудаваць недзе 10-15 кіламетраў дарогі, і адкрыюцца выдатныя турыстычныя маршруты з Нясвіжа ў самае Верхняе Панямонне. Але ні нясвіжскім, ні уздзенскім і, тым больш, ні капыльскім уладам галава за гэта не баліць. 95 гадоў няма дарогі і не трэба. Прышарпеліся. Чуць што: "На Бабоўню аб'едзем." А тэа ж Бузуны выміраюць, ды і іншым вёскам не надта весела.

У Полацку знайшлі пячатку Еўфрасінні Полацкай

Старадаўнюю актывую пячатку Еўфрасінні Полацкай знайшлі на раскопках Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра ў Полацку, паведамілі ў райвыканкаме.

Напярэдадні святкавання Дня горада Полацка і Дня памяці прэпадобнай Еўфрасінні Полацкай (5 чэрвеня) на тэрыторыі Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра завяршыліся раскопкі, у якіх прымаі ўдзел як беларускія, так і расійскія навукоўцы. Яны і выявілі ўнікальны артэфакт.

"Гэтая знаходка чарговы раз падкрэслівае значнасць і ўнікальнасць асобы святой і сведчыць пра тое, што манастыр у XII ст. быў не толькі буйным духоўным і культурным, але і грамадска-палі-

тычным цэнтрам, дзе актыўна вялася перапіска, і Еўфрасіння Полацкая змацоўвала дакументы сваёй пячаткай", - падкрэслілі ў райвыканкаме. Плануецца, што знаходка будзе дададзена ў экспазіцыю спенапісу, знятага са сцен Спаса-Праабражэнскага

храма, у Мастацкай галерэі Полацка.

Прэзентацыя артэфакта адбудзецца ў Мастацкай галерэі 4 чэрвеня ў 10.00. Пячатка будзе экспанавана тут на працягу чатырох дзён (4, 5, 6, 7 чэрвеня).

БелТА.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні. 231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".

Газета падпісана да друку 1.06.2015 г. у 17.00. Замова № 2040.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес. - 8750 руб., 3 мес. - 26250 руб.

Кошт у розніцу: па дамоўленасці.